

Sayın Genel Direktör,

Avrupa Birliği ve UNESCO ile yakın ve verimli ilişkiler sürdüren Europa Nostra (Avrupa Kültürel Miras Kuruluşları Federasyonu) olarak, son aylarda Türkiye'nin Güneydoğu'sundaki 10'un üzerinde tarihi yerleşimde, aralarında yüzlerce sivilin de bulunduğu can kayıplarına yol açan silahlı çatışmaların, aynı zamanda kültürel, sosyal ve ekonomik kentsel yaşamın ve çok büyük sayıda tescilli kültür varlığının tahribine yola açıyor olmasından derin kaygı duymaktayız. Kuzey Mezopotamya'da, kökleri binlerce yıl öncesine uzanan, çok kültürlü tarihsel mirasın tahribi, aynı zamanda insanlık mirasının tahribi anlamına geldiği için, bu konudaki görüşlerimizi Dünya Kültürel Miras Komitesi'nin İstanbul'daki 40. yıllık toplantısının başlamak üzere olduğu şu sırada, tüm ilgililere duyurmayı zorunlu gördük.

Medya haberlerinin ve yerel insan hakları kuruluşlarının ötesinde, Venedik Komisyonu'nun (Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Avrupa Komisyonu'nun), Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri'nin, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiseri'nin, İnsan Hakları İzleme Kurumu'nun, Uluslararası Kriz Grubu'nun, FIDH'nin (Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu'nun) konuya ilişkin son raporları, her geçen gün bölge ile ilgili kaygılarımızı daha da artırmaktadır. Eylül 2015'ten beri çeşitli yerleşim yerlerinde, valiler tarafından uluslararası ve ulusal hukuka uygunluğu hayli tartışmalı, bir bölümü aylarca devam eden 60'tan fazla sokağa çıkma yasağı kararı alınmış olmasının ardından yaşanan çatışmalar, yüzlerce tarihi caminin, kilisenin, sivil mimari eserinin ve binlerce ev ve işyerinin kısmen ya da bütünüyle yıkımına ve yüzbinlerce insanın evsiz kalmasına neden olmuştur.

Örneğin, 2012'de Tarihi Koruma Alanı ilan edilen Diyarbakır tarihi kent merkezinde ve 2015'te UNESCO tarafından Dünya Kültürel Miras listesine alınmış olan bölgenin yakın çevresi olan Suriçi bölgesinde, Mart 2016 sonunda çıkartılan bir yasa ile binaların yüzde 80'inden fazlası hakkında acil kamulaştırma kararı alınmıştır. Eldeki raporlara göre yüzlerce tarihi yapının bulunduğu mahallelerin bir bölümü inşaat makineleri ile yok edilip boş alanlar ya da geniş caddelere dönüştürülmüştür. Bu bölgede yaşayan yirmi beş binden çok kişi bu ilçe dışında barınmaya zorlanmıştır. Aralarında 2015 yılında örnek restorasyonu Avrupa Birliği ve Europa Nostra tarafından verilen Avrupa Kültürel Miras Ödülü'nü kazanmış olan Aziz Giragos kilisesinin de bulunduğu onlarca anıtsal yapı tahrip olmuş veya zarar görmüştür. Europa Nostra olarak, biz, yukarıda adları sayılı kuruluşların bu çatışmada alınan önlemlerin, kriz koşullarında gözetilmesi gereken orantılılık, kullanılan gücün etkin bir denetime tabi olması, bu bölgelerde ikamet eden sivillerin yaşam ve haklarının korunması gibi uluslararası kuralları ihlal ettiği ve bu durumun tümüyle kabul edilemez olduğu görüşünü paylaşmaktayız. Sur ilçesinin büyük bir bölümüne giriş-çıkışların hala yasak olması ve merkezi yönetim tarafından, Büyükşehir Belediyesi, Bölge Alan Yönetimi, 300'ün üzerinde STK'nın

katılımı ile oluşan Sur Koruma Platformu tamamen dışlanarak ve var olan alan yönetim planları bir yana bırakılarak, yepyeni mahallelerin inşa edileceğinin açıklanmış bulunması kaygılarımızı daha da artırmaktadır.

Yukarıda özetlenen alarm verici durumun ışığında, Europa Nostra,

- Türkiye'deki yetkili makamları insan haklarına ve çatışma koşullarında onarım / yeniden yapılanma sürecine ilişkin uluslararası kurallara riayet etmeye ve katılımcı bir yaklaşımı temel alarak, belediyeler, Alan Yönetimi, yerel uzmanlık kuruluşları ve bölgede yaşayanlarla işbirliği yapmaya,
- Önümüzdeki günlerde Türkiye'de olağan toplantısını yapacak olan UNESCO Uluslararası Kültürel Miras Komitesi'ni, bu özel ve çok üzücü tahrip sürecini tüm boyutlarıyla gündemine almaya ve etkin yerel-sivil katılımını, söz konusu yerleşim yerlerinde yaşayan kişilerin rızalarına uygun, kültürel miras koruma alanının uluslararası mesleki standartlarını ve doğru davranış kurallarını titizlikle gözeten bir onarım sürecine uluslararası uzmanlık desteği sağlamaya, çağırılmaktadır.

Sizden, bu çağrıyla, Dünya Kültürel Miras Komitesi'nin - bu yılki toplantının yapıldığı ülkeden katılanlar da dahil - tüm üyelerine iletmenizi diliyoruz. Europa Nostra ve Türkiye'dekiler de dahil olmak üzere Avrupa'daki tüm kültürel miras sivil toplum kuruluşları olarak, çatışma durumlarında kültürel mirasın korunması alanında sizin kişisel titizliğinizi bilerek, Diyarbakır Dünya Kültür Mirası alanına ilişkin olarak kişisel duyarlılık göstereceğinize güveniyoruz. Hem devletlerarası, hem de sivil uluslararası kuruluşların yardımıyla, Türkiye'deki yetkililerin, ülkenin Güneydoğusunda devam eden üzüntü verici kültürel miras tahrip eylemlerine son verilmesini sağlayacaklarını ümit ediyoruz. Europa Nostra, bu konuda, UNESCO'nun her türlü danışma ve yardım talebini yerine getirmeye hazırdır. İstanbul'daki Dünya Kültürel Miras yıllık toplantısı için size başarılar diliyoruz. Saygılarımızla.

Denis de Kergorlay
EUROPA NOSTRA Yürütücü Başkanı